

IPM in de praktijk: monitoring

Ik hoor jullie al denken: “Alweer een stuk over IPM. Dat weten we nu onderhand wel.” Er zijn boeken, tijdschriften en rapporten vol over geschreven, velen van jullie hebben er aanvullende opleidingen voor gevolgd en het begrip begint langzaam ook bij opdrachtgevers voet aan de grond te krijgen. De theoretische kennis en de acceptatie is er inderdaad zeer zeker. Hoe deze theoretische kennis in de praktijk toe te passen is voor velen nog een zoektocht. De toepassing van IPM is namelijk niet in één mal te gieten. Het is geen ‘zwart-witregelgeving’. Op elke locatie en bij iedere klant is het weer anders. IPM vergt veel analytisch inzicht, diepgaande kennis en goede communicatieve vaardigheden.

Monitoring

De hele gedachtegang van IPM is gestoeld op waarnemingen (inventarisatie en monitoring) en de risicoanalyse hiervan. Met andere woorden: wat zie/hoor/ruik ik en wat voor risico's brengt dit met zich mee in relatie tot plaag-

dieren. In de praktijk wordt hier al veel invulling aan gegeven door foto's te maken, actiepunten te rapporteren, meldingen te registreren, et cetera. Dit gebeurt al veel meer en veel beter dan in het verleden. Toch zijn we er nog niet. Het probleem zit vaak niet in wát we waarnemen, maar wáármee we de waarnemingen doen: ons monitoringssysteem.

Het monitoringssysteem is het geheel aan lokaaskisten, muizendoosjes, mottenpotten, EIV's enzovoort, dat we bij klanten hebben uitstaan. Daarmee vangen we dieren, of we tonen ermee aan dat ze aanwezig zijn (geweest) door bijvoorbeeld opname van lokazen te constateren. Deze middelen vullen de gaten op die wij met onze zintuigen niet (gemakkelijk) kunnen waarnemen. We moeten dus goed nadenken over welke middelen we gebruiken en hoe en waar we deze inzetten.

Tekst en foto's:
Erik van Gestel, KAD

Een 'oud' systeem met IPM-sausje: twee lokaasdoosjes met niet-giftig lokaas naast een open deur. Het wordt alleen maar aantrekkelijker voor de muis om binnen te komen.

IPM-sausje

Wat we in de praktijk veel tegenkomen is een 'oud' bestrijdingssysteem waar een IPM-sausje overheen is gegoten. Als voorbeeld: In het verleden is bij klanten een aantal rattenkisten volgens contract neergezet waarin destijds het gehele jaar door preventief rodenticiden werden aangeboden. Na de invoering van IPM zijn in veel gevallen de kisten op hun plek blijven staan en zijn alleen de rodenticiden vervangen door klemmen of niet-giftige lokazen: het IPM-sausje. Het contract kon gewoon door blijven lopen en men voldeed aan IPM. Maar is dat wel zo?

Het klopt inderdaad dat we het gebruik van rodenticiden op deze wijze verminderen en daarmee zijn we al een heel eind op de goede weg, maar zijn we met deze werkwijze plaagdierproblemen aan het voorkomen? Dat is immers toch het doel van onze inspanningen. Ik denk dat in sommige gevallen zelfs het tegenovergestelde wordt bereikt.

Monitoring ≠ bestrijding

De truc zit hem erin dat we ons 'oude' systeem en ons oude denken los moeten laten. In het verleden stond ons monito-

ringssysteem gelijk aan ons bestrijdingssysteem. Men vulde de kisten en doosjes met rodenticiden en plaatste deze bijvoorbeeld aan weerszijde van grote roldeuren. Op deze wijze ving men de eventueel aanwezige muizen en ratten net op tijd af en op het moment dat we de kist controleerden, zagen we of er opname was en zo ja, hoeveel. Monitoring en bestrijding in één. Door de komst van IPM, het verbod op preventief inzetten van giftige lokazen en de strikte voorwaarden voor het toepassen van rodenticiden om gebouwen en voedselopslagplaatsen, wordt het monitoringssysteem plotseling een losstaand én heel belangrijk onderdeel. Een losstaand onderdeel met een geheel eigen doel: aantonen of er plaagdieren aanwezig zijn.

Als we nu de bovenstaande kisten aan weerszijde van de roldeuren weer als voorbeeld nemen, kunnen we gemakkelijk duidelijk maken wat het verschil is. Op het moment dat we de rodenticiden gaan vervangen door niet-giftige lokazen, kunnen we inderdaad monitoren, maar zijn we ook ratten en muizen aan het lokken op plaatsen waar we ze zeker niet willen hebben, namelijk bijna tot in het pand! In het geval dat de rodenticiden worden vervangen door klemmen, creëren we bij vangst misschien wel een bron voor allerlei andere plaagdiersoorten, zoals aasvliegen en materiaalantasters. Daarnaast zijn klemmen gevoelig voor trillingen en die zijn er bij roldeuren vaak genoeg door heftrucks, vrachtwagens, personeel et cetera. Met andere woorden: bij niet-giftig lokaas heb je wel een monitoringssysteem, maar allesbehalve een preventieve

Een klassiek geplaatste rattenkist met niet-giftig lokaas naast een roldeur. Wil ik muizen en ratten naar deze plek lokken om hun aanwezigheid aan te tonen?

Een klem met restanten van een muis in een kist met veel poppen van vliegen. Het ene plaagdier is de bron van het andere.

werking en bij klemmen heb je, nadat een klem is afgegaan, zelfs geen monitoringssysteem meer.

Nieuwe monitoringssystemen

Reden te meer om goed na te denken over de inrichting van het monitoringssysteem. De keuzes met betrekking tot de inrichting van een monitoringssysteem moeten gemaakt worden op basis van een risicoanalyse: waar verwacht ik plaagdieren en welke risico's zijn eraan verbonden. Er zijn diverse middelen waarmee een monitoringssysteem ingericht kan worden. In ons werkveld wordt vaak vastgehouden aan monitoring door middel van kisten en doosjes, al dan niet uitgerust met klemmen of niet-giftige lokazen. Langzaam maar zeker zien we dat het aantal beschikbare methoden om te monitoren toeneemt. Zo zijn er al detectoren op de markt die monitoren op basis van lichaamswarmte. Anderen stappen over naar vangsystemen die kunnen communiceren via datanetwerken. Ook zien we steeds vaker de wildcamera intrede doen binnen plaagdiermanagementsystemen. Allemaal nieuwe ontwikkelingen om onze zintuigen bij het monitoren te ondersteunen.

Met de groei van het aantal middelen om te monitoren moeten we ons ook de kennis eigen maken van de diverse monitoringssystemen. Hoe dient een bepaald apparaat gebruikt te worden, wat zijn de voor- en nadelen, gebruikt het stroom, mag het nat worden, hoe storingsgevoelig is het, wat is het bereik van een bepaald monitoringssysteem, enzovoort, enzovoort. Op basis van deze kennis kunnen onderbouwde keuzes gemaakt worden

over de aantallen, over de mogelijke combinaties van middelen en over de locaties waar de monitoringssystemen moeten worden geplaatst. Wellicht kunnen weringsmaatregelen getroffen worden, zodat monitoring op bepaalde plaagdiersoorten overbodig wordt. Allemaal keuzes die op basis van kennis en analytisch inzicht gemaakt kunnen worden.

Ontwikkelen

De meerwaarde voor de klant in onze branche is veel te lang een (te) goedkope en, voor de buitenwacht, simpele ontzorging geweest. Dit werd gerealiseerd door de preventieve inzet van grote hoeveelheden biociden. Een automatisch gevolg hiervan is dat men de 'ongediertebestrijder' is gaan zien als 'dat mannetje dat hier af en toe komt' en dus ook niet serieus neemt. Ik durf zelfs te beweren dat we hierdoor ook onszelf niet serieus zijn gaan nemen. Kijk bijvoorbeeld alleen maar naar de prijzen die gehanteerd worden in de branche. IPM is daardoor een zegen. Het dwingt ons tot nadenken, onze kennis te verdiepen en te communiceren. Het dwingt ons om onszelf te ontwikkelen en te presenteren als een echte specialist en een volwaardige gesprekspartner voor onze klant. ●